

A SZERKESZTŐTŐL...

A nemek közötti egyenlőség – még mindig csak álom

Nem mindig nyilvánvaló, hogy az „gender” szó nemcsak a nőkre, hanem a férfiakra éppúgy vonatkozik, ahogy az általuk egy adott helyen vagy időszakban betöltött különböző társadalmi, kulturális szerepekre is. A nemek közötti egyenlőség még mindig inkább remény, mint valóság, amely differenciált módszereket és intézkedéseket igényel.

Világos tehát, hogy a szegénységet szintén másként, méghozzá a (nemi) szerepek hagyományos felosztásának figyelembevételével kell megítélni. Bár az európai szabályozás hozzájárult ahhoz, hogy a nők sok országban több szabadságot, a társadalomban többféle lehetőséget, egyenlőbb jogokat és függetlenséget élvezzenek, sőt (elméletileg) teljesen egyenlővé váljanak a férfiakkal, a különbségek még mindig léteznek.

A férfiak számára a munka szólhat a függetlenségről, a részvételről és a jogokról, a nők számára viszont éppen a háztartással és a munkahellyel való zsonglörködés az, ami megakadályozza a jelentősebb társadalmi szerepvállalást, valamint a munkaerőpiac igényeinek való megfelelést és az általa kínált előnyök kihasználását. Emiatt a nők sokkal sebezhetőbbek és könnyebben csúsznak le a szegénység szintjére.

A nemek közötti egyenlőség és a szegénység összefüggésében valószínűleg összetett tényezők is szerepet kapnak, de a tényleges esélyegyenlőség csökkenthetné vagy meg is szüntethetné a nemek között ma még létező igazságtalanságokat – nem utolsósorban a nőket sújtó szegénységet.

Alida Smeekes

Az EAPN nemek közötti esélyegyenlőséggel és szegénységgel foglalkozó stratégiai csoportja

A NEMEK KÖZÖTTI EGYENLŐSÉG ÉS A SZEGÉNYSÉG

TARTALOM

A nemek közötti egyenlőség napirendje

- Bebetonozott egyenlőtlenségek
- „Gender”: néhány meghatározás
- A megalakulásra váró Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete
- A nők rejtett szegénysége
- A családon belüli erőszak átka
- A Flora Hálózat: integráció és tanácsadás
- A nők világméretű felvonulása, 2005
- Szegénység, bevándorlás és emberkereskedelem. Interjú Colette De Troy-val, az Európai Női Lobbi képviselőjével
- Peking után tíz évvel: milyen eredmények vannak?

Hírek Luxemburgból

- A lisszaboni stratégia az elnökség napirendjén
- Pillanatkép az EAPN Lëtzebuerg-ről
- „Vége a régi szép időknek...”

Az egyenlőtlenségek változatlanul be vannak betonozva

A nemek közötti egyenlőség sok szempontból inkább remény, mint valóság. Néhány jelentős előrehaladás ellenére még mindig nehéz elmozdulni a régi beidegződésektől és az előítéletektől.

Akár fiatal, akár öreg, van munkahelye, vagy nincs, az európai nők sorsa sokkal bizonytalanabb, mint a férfiaké. Mégis túl kell lépnünk ezen a megállapításon, hogy megvizsgáljuk azokat a beidegződéseket és előítéleteket, amelyek a nők egyenlő jogaiért folytatott évtizedes harcban elért eredmények ellenére még mindig tartják magukat a társadalmainkban.

A nőket sújtó szegénység és társadalmi kirekesztés sokféle okból ered, elsődleges oka mégis abban a burkoltan és kimondottan egyaránt létező „társadalmi szerződésben” keresendő, amelyet a férfias világnézet alakított ki. Ez a „szerződés” éles határvonalat húz a nőkre és a férfiakra tartozó feladatok között mind a köz-, mind a magánszférában, és gátolja a nők gazdasági, politikai és társadalmi életben való részvételét.

Nemcsak női dolgok!

Lehetséges, hogy egy patriarhális társadalomban nincs is menekvés a férfiak szabta normák elől, de ez még nem jelenti azt, hogy a nők esélyhez juttatása egyedül a nők érdeke! A nemek közötti egyenlőség a férfiaknak is jó, hiszen az élet minden területén elősegíti az egyenlő jogokat és lehetőségeket. A gyermekgondozási szabadság igénybe vételének lehetősége mindkét szülő által szintén hatásos érv emellett. A nemek közötti egyenlőség arról is szól, hogy a férfiak által megélt hátrányos helyzeteket ugyanúgy át kell gondolni; ilyen például a gyermekgondozáshoz fűződő jog.

Azonban abban a társadalomban, amely a nőket „eltartott családtagnak” tekinti, a férfiak járnak a legjobban – mint mindig. Annak ellenére, hogy felnőtt a férfiak egy új generációja, amelynek tagjai többet segítenek a háztartásban, változatlanul a nők azok, akik otthagyják állásukat

vagy részmunkaidőben vállalnak munkát, hogy el tudják látni a háztartást és a gyermekeket. Nem beszélve az egyszülős családokról, ahol a családfő az esetek 85%-ában nő.

A múlt legszembetűnőbb egyenlőtlenségeit jogszabályok útján rendezték, ez viszont a munkavállalás terén vezetett – kevésbé látható, ám legalább annyira elfogadhatatlan – igazságtalanságok kialakulásához.

Magasabb a végzettsége, mégsem kap munkát...

Az oktatás egyike azon területeknek, ahol a nők élen járnak. Az EU szintjén 2004-ben a 20-24 éves korú nők körében 5%-kal volt magasabb a legalább középfokú végzettségűek száma, mint a férfiak hasonló korcsoportjában. A felsőfokú végzettségű nők aránya szintén emelkedett, 2003-ban 58% volt, és ma már a nők aránya a doktori fokozatot megszerzők között is 41%. A nők száma a felnőttoktatásban és -képzésben szintén meghaladja a férfiakét, legalábbis a 25 tagállam közül 21-ben.

Ez azonban nem változtat azon a tényen, hogy magasabb képzettségük ellenére a szexista munkaerő-piaci megkülönböztetés minden hátrányával a nőknek kell szembenézniük,

A szexista munkaerő-piaci megkülönböztetés minden hátrányát a nők cipelik

hiszen ők általában a rosszabbul fizetett ágazatokban dolgoznak. Például a kutatás területén 2002-ben a teljes jogú professzori

státusban lévő egyetemi tanárok között 86%-ban férfiak foglaltak helyet. Az iparban pedig 2003-ban a vezető beosztások csak 31%-át töltötte be nő.

15%-kal kevesebb fizetés!

„Egyenlő munkáért egyenlő bér jár”, tartja a mondás. De nem a nőknek: 2003-ban a kibővített Unióban a fizetések közötti különbség 15% volt, és Cipruson elérte a 25%-ot. Ez részben a nők körében jellemző nagyarányú részmunkaidős foglalkoztatással magyarázható (átlagosan 30,4%, szemben a férfiak mindössze 6,6%-os átlagával). Az új tagállamokban sokkal kevésbé jellemző a részmunkaidős foglalkoztatás, ami részben a

munkaerőpiac merevségéből, részben pedig az alacsonyabb bérszínvonalból adódik, ami által ez a lehetőség kevésbé vehető igénybe.

A foglalkoztatás terén a nemek közötti különbség 2002 és 2003 között a 25 tagú Unióban 15,8% volt (de Máltán a 40%-ot is meghaladta!). A munkanélküliség 2004-ben 10%-os volt a nőknél, és 8,3% a férfiaknál. A magánélet és a munka egyensúlyát megteremteni még mindig nehéz: a kisgyermeket nevelő nők foglalkoztatási rátája több mint 13%-kal marad el a gyermektelen nőkéthöz. Ennek az egyszerű okai a korlátozott gyermekelhelyezési (óvodai) lehetőségekben és a szexista közterek makacs továbbélésében keresendők. A férfiak a házimunkáknak kevesebb mint 40%-át végzik el, a gyermekgondozási munkából pedig mindössze 25–35%-ban vesznek részt.

Férfiközpontú szociális védelem

A jóléti állam második világháború után lerakott alapjai a nőkre főként mint családanyákra és eltartott családtagokra tekintettek. Sok országban a nők szociális védelemhez való jogait (egészségügyi ellátás, özvegyi nyugdíj stb.) férjük munkaviszonyából „származtatják”.

A nők kisebb munkaerő-piaci részvételi aránya miatt (fizetés nélküli munkavégzés, részmunkaidő, hosszabb szünetek a pályafutás során stb.) a férfiaknál jelentősen kisebb nyugdíjjogosultsággal rendelkeznek. Sok idősebb nőnek ma sincs társadalombiztosítása vagy legalább minimumnyugdíja.

A cél az egyéni jogok elismerése?

Számos feminista csoport a szociális védelemhez fűződő egyéni jogok – köztük a saját nyugdíjhoz való jog – elismerését követeli mint a nemek közötti egyenlőség és a nők részére a saját jogú társadalombiztosítási ellátás biztosításának az egyedüli módját. Ezzel bátorítanák a nők visszatérését a munkaerőpiacra, ami viszont a családi feladatok ésszerűbb megosztását eredményezné. Nyilvánvaló, hogy mindezeknek a meglévőnél jobb gyermekelhelyezési lehetőségekkel, törvényben biztosított szülői szabadságra való jogosultsággal és a hagyományostól eltérő, részmunkaidős és rugalmas munkahelyeken dolgozó személyek foglalkoztatáshoz való jogával kell együtt járnia. Sőt, valójában még ennél is többre, a gondolkodás megváltoztatására van szükség!

Ám a jogok egyénivé tétele nem varázspirála. Biztosíthatja ugyan a függetlenséget, de a pénzügyi egyenlőséget nem fogja szükségképpen megvalósítani. Ha félrehajítjuk például az özvegyi nyugdíjakat, az nagyon hátrányosan érintheti azokat az idősebb nőket, akik férjüknél rövidebb a járulékfizetési idővel rendelkeznek. Ráadásul az egyéni jogok elismerése még nem oldja meg azoknak a nőknek a gondját, akik végképp kisodródtak a munkaerőpiacról, és teljes mértékben a szociális segélyre támaszkodnak.

Az egyéni jogok elismerése nem varázspirála

Az egyetlen megoldás erre a problémára a régi rendszerek fokozatos

megszüntetése, ami azoknak az idősebb nőknek a folyamatos ellátását is biztosítja, akiknek a megélhetése még mindig özvegyi nyugdíjuktól és egyéb származtatott jogaiktól függ. Vannak más lehetőségek, így például a szociális védelemre való jogosultságnak az állandó lakóhelyhez kapcsolása, a minimumjogosultságok megemlése vagy a nyugellátásoknak a legmagasabb átlagjövedelem időszakának alapján – és nem a járulékfizetési nyilvántartás szerint – történő megállapítása. Ilyen lehetőség lenne még a nőknek az elszorított hátrányokért folyósított kárpótlás vagy az eltartott családtagoknak járó, illetve a gyermekgondozási jogosultságok fejlesztése.

Két-háromszoros hátrányos megkülönböztetés

A nőket nemcsak a nemük alapján éri hátrányos megkülönböztetés. A bevándorló, fogyatékkal élő, a fiatal és a leszbikus nők, valamint az egyedülálló anyák kétszeres, ha nem többszörös hátrányos megkülönböztetésnek is lehetnek kitéve.

A bevándorló nőkkel és az etnikai kisebbségek tagjaival szembeni szexista és rasszista hátrányos megkülönböztetés valószínűleg a foglalkoztatás terén a leginkább aggasztó: ők azért vannak lemaradva a munkaerő-piaci integrációban, mert rendszerint a hátrányos megkülönböztetés és a nagyon is hagyományos szerepek korlátai közé vannak szorítva, és ha mégis képesek legyőzni az akadályokat, akkor is kénytelenek a

legalacsonyabban fizetett munkakörökben maradni. 2000-ben a bevándorló nőknek átlagosan 10%-kal volt kevesebb a jövedelme, mint az EU-országokban született nőknek. Nem is szólva arról, hogy sokukat feketén, okmányok nélkül foglalkoztatják, és zsebből fizetnek a munkájukért.

A családban betöltött változó szerepek és a nők növekvő munkaerő-piaci részvétele megnövelte a keresletet a be nem jelentett és alulfizetett háztartási alkalmazottak iránt. A bevándorló „bejárónő” igénybevétele, akár legálisan a tartózkodik az országban, akár papírok nélkül, sok európai háztartásban kedvelt „megoldás”. Ez sok bevándorló nőt arra késztet, hogy együtt éljen a bizonytalansággal és a gazdasági kizsákmányolással.

V. Forest

Források: Európai Női Lobbi, Szociális Európa a nők számára is? című EAPN-jelentés, az Európai Bizottság jelentése a nők és a férfiak közötti egyenlőségről, 2005.

Néhány fogalmi meghatározás...

Míg a „hímnem, nőnem” egy objektív fizikai valóságra utal, addig a **nemek közötti egyenlőség elmélete** a férfi és női szerepek egy adott időpontban, egy adott társadalomban való különválasztásáról szól. Tehát a férfiasság és a nőiesség szerepe előírás, amely kifejezi a társadalom elvárásait az egyénnel szemben. Ezek az elvárások nem statikusak, hanem fogékonyak a kulturális és a társadalmi változásokra. Ezzel együtt az egyén gyakorta magáévá teszi és személyisége részének tekinti ezeket az elvárásokat. A nemek között meglévő viszonyok – amelyek gyakran hatalmi viszonyok – hajlamosak arra, hogy intézményessé váljanak, és ezáltal megkövesedjenek.

A nemek közötti egyenlőség elemzése olyan eszköz, amely segíthet kiemelni, hogy melyek lehetnek a nők és a férfiak eltérő szükségletei, sajátos korlátai és lehetőségei. Különösen abban tud segíteni, hogy megszüntessük a nők által a társadalomban elszenvedett igazságtalanságokat, és ezáltal előrelépjünk egy mostaninál egyenlőbb társadalom felé (a törvény szerinti és tényleges egyenlőség).

A nemek közötti esélyegyenlőség általános érvényesítése a nők és a férfiak sajátos feltételeinek, prioritásainak és szükségleteinek módszeres beépítése mindazon politikák tervezésébe, megvalósításába, nyomon követésébe és értékelésébe, amelyeknek a célja a nemek közötti egyenlőséget előmozdítása.

A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete

Az Európai Tanács 2004 júniusában felhívást tett közzé a Nemek Közötti Esélyegyenlőség Európai Intézetének létrehozására. Az intézményt, amely a tervek szerint 2007-ben fog megnyílni, a Bizottság finanszírozza, és javasolt összes költségvetése a 2007-től 2013-ig tartó időszakban eléri majd az 52,5 millió eurót, amellyel az EU-intézményeket és a tagállamokat fogja támogatni a nemek közötti egyenlőségért és a nem szerinti hátrányos megkülönböztetés leküzdéséért folytatott munkájukban.

Az Intézet a megbízható, összehasonlítható kutatási adatokat és a politikai döntéshozók számára szükséges információkat fogja összegyűjteni. Lesz egy dokumentációs központja, valamint egy könyvtára, amely a nagyközönség előtt is nyitva áll majd. Az Intézet feladata lesz továbbá, hogy találkozók megrendezésével ösztönözze a kutatást és a politikai döntéshozók, szakértők és egyéb érdekelttek közötti eszmecserét; emellett események – konferenciák, kampányok és szemináriumok – szervezésével fogja felhívni a figyelmet a nemek közötti egyenlőség érdekében folytatott politikákra. Feladata lesz ezenkívül olyan eszközök kifejlesztése, amelyek segítségével a nemek közötti egyenlőség szervesen beépíthető minden közösségi politikába.

Európai parlamenti és tanácsi rendeletre vonatkozó javaslat:

http://europa.eu.int/comm/employment_social/news/2005/mar/genderinstitute_en.pdf

A szegénység rejtett arca

Bár a nőkre nehezedő szegénység terhe egyre növekszik, a nők valódi élethelyzetéről alig állnak rendelkezésre adatok.

Az Eurostat, vagyis az EU Statisztikai Hivatala által gyűjtött adatok azt mutatják, hogy napjainkban a nőket inkább érinti a szegénység, mint a férfiakat – ez a 15 tagú EU-ban 2001-ben 17% volt 14%-kal szemben. Az idősebb nők továbbra is nagyobb veszélynek vannak kitéve a szegénység terén, mint az azonos korcsoport férfitagjai. Az egyedülálló szülők – akik rendszerint nők – szintén többszörös hátrányban vannak, és fokozottan kiszolgáltatottak a társadalmi kirekesztésnek.

A statisztikák célja feltehetőleg az, hogy fényt derítsenek a valóságra, mégis fel kell tennünk a kérdést, hogy miként gyűjtik az adatokat. Az európai számadatok valójában egy szabvány kérdőív alapján végzett felmérésből származnak, amelynek során a háztartások és egyének egy reprezentatív csoportját kérdezik ki, évente egyszer. A statisztikai alapegység azonban a háztartás, és a legtöbb interjút kizárólag a – rendszerint férfi – családfővel készítik.

Milyen jövedelemhez férnek hozzá?

Ráadásul a jövedelemre vonatkozó adatokat – annak érdekében, hogy tükrözze a háztartások mérete és összetétele közötti különbségeket – „felnőtt egyenértékben” adják meg. Ez azt jelenti, hogy az egész háztartás összes jövedelmét egy képlet használatával méret szerint felosztják, amelyben 1,0 súlyt kap az első felnőtt, 0,5-öt a háztartásban élő minden 14. évét betöltött személy és 0,3-at a 14 évesnél fiatalabb gyerekek. Majd az így kapott számot vonatkoztatják a háztartás minden egyes tagjára, akár gyerekekről, akár felnőtről van szó.

Ilyenformán ez határozza meg, hogy egy nőt szegénységben élőként fognak-e figyelembe venni, vagy sem. A problémát az jelenti, hogy ez az eljárás nem veszi figyelembe a jövedelem háztartáson belüli elosztását. Nagyon könnyen előfordulhat, hogy egy nőt statisztikailag nem tekintenek szegény háztartásban élőnek, miközben valójában elszenvedi a szegénységet és a társadalmi kirekesztést azáltal, hogy nem kapja meg az őt igazságosan megillető részt a háztartás jövedelméből.

Ha nem határozzák meg a nemekre sajátosan jellemző mutatókat, akkor a nők szegénysége és az általuk elszenvedett hátrányok láthatatlanok maradnak.

Sokféle, eltérő helyzet

A nők nagyobb kockázatot viselnek a szegénység terén, mint a férfiak: ők a saját bőrükön és hosszabb időn át élik ezt meg, és többszörös, a nemükhöz kötődő specifikus akadályokba ütköznek, ha szabadulni akarnak tőle (a szociális segélytől való függőség, a munkaerőpiacra való bejutás lehetetlensége, a munkáért kapott alacsony fizetés stb.). Azonban ez nem azt jelenti, hogy a nők egységes csoportot alkotnak; rengeteg különféle élethelyzet van: a legális tartózkodási engedéllyel és az engedély nélkül tartózkodó bevándorló nők vannak a legkirekesztettebb helyzetben; a vidéken élő nők szegénysége még inkább láthatatlan, mivel ezt nehezebb felmérni; az idősebb nők – és leginkább azok, akik egyedül élnek – különösen sebezhetőek. A legsúlyosabban érintett háztartásokat pedig az egyedülálló anyák alkotják, akiknek a száma drámaian megnőtt az elmúlt években.

Egy részletesebb, inkább minőségi, mint mennyiségi elemzésre lenne szükség ahhoz, hogy világosabb képet alkothassunk azokról az összetett körülményekről, amelyek között a nők élnek, és hogy a politika irányítói pontosabb információkat kapjanak a nőket érintő szegénységről.

V.F.

A 25 tagú EU	Nők	Férfiak
„A szegénység által veszélyeztetettek” aránya az összes szociális transzfer után, 2001	16%	14%
A munkanélküli háztartásokban élő felnőttek aránya, 2004	11,5%	9,2%
Foglalkoztatás növekedése, 2003	+0,7%	-0,2%
Foglalkoztatottak aránya (a 15-65 éves korcsoportban), 2003	55,1%	70,9%
Munkanélküliek aránya, 2003	10%	8,3%
Hosszú távon munkanélküliek aránya, 2003	4,5%	3,6%

Nagyon hosszú ideig munka nélkül lévők aránya, 2003	2,6%	2,0%
Fiatalkorú munkanélülők aránya (15-24), 2003	18,5%	18,4%
Születéskor várható életkor, 2002	81,1	74,8
Oktatásban vagy képzésben nem részesülő 18 – 24 éves fiatalok	13,6%	18,1%
Átlagos életkor nyugdíjba vonuláskor, 2003	60,5	61,5

A családon belüli erőszak veszedelem

A nők elleni erőszak komolyan szedi áldozatait Európában: a 16-44 éves korú nők körében előforduló halálozás és rokkantság elsődleges okozójaként megelőzi a daganatos betegségeket és a gépjármű-baleseteket! Ez Európa Tanács jelentése szerint Európában öt nő közül egy nő az élete során áldozatul esik valamilyen nem alapuló erőszaknak. A fizikai visszaélés minden korcsoportban, társadalmi rétegben és kultúrában érinti a nőket, és ennek 90%-át családtagok vagy más rokonok követik el.

Megdöntve a sztereotípiákat, az erőszakjellemzően nemcsak a szegény családok problémája – az egész társadalmat áthatja. De megakadályozza a nőket abban, hogy teljes értékű szerepet vállaljanak a közösségi és a társadalmi életben, és szegénységbe és társadalmi kirekesztésbe kényszerítheti őket. Hány nőnek kellett már elmenekülnie otthonról a partneri erőszak elől, annak ellenére, hogy ő volt az áldozat? Gyakran azért maradnak együtt erőszakos partnerükkel, mert félnek a nyomortól és a hajléktalanságtól.

A családon belüli erőszak a női szegénység legfőbb oka. Megszüntetésének egyik módja, hogy a gazdasági, szociális és büntetőpolitikai révén a nők számára hatékonyabb védelmet biztosítsanak, és hogy létrehozzák az áldozatokat segítő szolgálatokat.

V.F.

A Flora Hálózat: foglalkozási integráció és tanácsadás

Képzés, ismeretek megszerzése és cseréje alacsony képzettségű nők számára, a nemek közötti esélyegyenlőséghez kapcsolódó tanácsadás. Üdvözljük a belgiumi Flora Hálózatnál!

Nem messze a brüsszeli Gare du Nord pályaudvartól egy nagy és színpompás épület található, amelyben több tucatnyi civil szervezet is otthont kapott, és ahol a Flora Hálózat fogja össze azokat a csoportokat, amelyeket alacsony képzettségű, veszélyeztetett nők megsegítésére hoztak létre – e csoportok többsége Belgiumon kívül található –, hogy megkönnyítsék a társadalomba való beilleszkedésüket és munkahelyszerzési lehetőségeiket; akár a hagyományos piacon, akár a közösségi alapon létrehozott vállalkozásoknál. „A Flora célja, hogy felhívja a figyelmet a hátrányos megkülönböztetés működési módjaira, és segítse megváltoztatni a jelenlegi munkaerőpiacon uralkodó értékeket és normákat” – mondja Anne Kervyn, a Flora Hálózat tanácsadója. „E célok érdekében a hálózat fejlesztésére összpontosítunk, valamint információs, képzési és a tapasztalatok és a know-how cseréjére irányuló tevékenységeinkre. Ezenkívül egyben politikai lobbyszervezet is vagyunk”.

Minden nő tehetséges valamiben!

A hálózatot Flora néven 1993-ban indították útjára annak a Flora Tristannak a tiszteletére, aki a 19. században végigutazta Franciaországot, hogy egy tömegmozgalmat hozzon létre a szegénység és a kizsákmányolás ellen. Azzal érvelt, hogy sok párhuzam van a nők elnyomása és a munkások elnyomása között. „Kétévente ünnepélyes fórumot rendezünk, amelyen több mint 150 nő gyűlik össze” – folytatta Anne Kervyn. „2003-ban a témánk címe a következő volt: Mindegyikünknek vannak képességei! Egy műhelymunka-sorozatot indítottunk el, amelyben segítünk a nőknek annak elsajátításában, hogyan váljanak maguk is oktatókká”. Ez egy olyan megközelítés, amely segít az úttörő gyakorlatokat a nemek közötti egyenlőség szerinti perspektívából megvilágítani. Az ezekből a vitákból kikerekedő szakértelem

célja, hogy jobban szolgálja a képzési, a befogadási és munkahely-teremtési erőfeszítéseket a nemek közötti különbségek érvényre juttatására a tervezésük, megvalósításuk és értékelésük mindegyik szakaszában. Állandó tevékenységeivel párhuzamosan a Flora Hálózat az Európai Szociális Alap által finanszírozott projekteket is indított. Ezek között az egyik a „Nemek közötti esélyegyenlőségi tanácsadás és képzés”, amely a nemek közötti esélyegyenlőséggel kapcsolatos kérdésekről nyújt tanácsadást és képzést a szociális és a munkaerő-piaci integráció területén dolgozó szereplőknek. Anne Kervyn szerint „ez a projekt segít azonosítani a jó gyakorlatokat a civil szervezeteken belül. Valójában mi a saját tagjainkon kezdtük el kipróbálni ezt a kísérleti projektet. Ugyanis még akkor is, ha egyetlen férfi sincs a csak női tagokból álló civil szervezetekben, ez nem azt jelenti, hogy a férfiak nincsenek jelen! Meg kell változtatnunk a nőkre jellemző megrögzött sztereotípiákat is.”

„Még akkor is, ha egyetlen férfi sincs ott, ez nem azt jelenti, hogy a férfiak nincsenek jelen!”

A Flora arra használja fel a válaszokat és az ebből a belső elemzésből létrejött jó gyakorlatokat, hogy ösztönözze a többi szervezetet és ágazatot, és nyomást gyakoroljon a politikai döntéshozókra. A nemek közötti esélyegyenlőségi tanácsadás és képzés kezdeményezése ezért négy igényt elégít ki:

- A szövetség általános elemzése: általában elmondható, hogy elhangzik a kérés: „jőjenek el és nézzék meg”, amiből ajánlások és a megvalósításukhoz nyújtott segítség születhetnek;
- Egy bizonyos projekt vizsgálata a nemek közötti egyenlőség távlatából, ahol egy csoport „segítő kezét” kér a projekt kivitelezéséhez;
- Szociális-szakképzési kezdeményezések kidolgozása a nők lehetőségeinek, kilátásainak a bővítésére, különösen a hagyományostól eltérő munkaerőpiacon;
- Tájékoztatás az esélyegyenlőségi politikák fejlődéséről.

A részvétel módszere

„A tanácsadás különféle szakaszokban történik” – hangsúlyozza Anne Kervyn. „Elsőként az igényt elemezzük, azután adatokat gyűjtünk – írásban vagy egyéni és csoportos interjúkból -, majd a vázlatos előzetes következtetéseinket terjesztjük elő, amit átadunk az ügyfélnek. Ez vezet el a

különbéle munkaterületekhez, ajánlások formájában. Azután, ha az ügyfél úgy kívánja, a megvalósításban is tudunk segíteni”. A módszer megpróbálja a lehető legnagyobb mértékben hangsúlyozni a részvétel elemét, szem előtt tartva, hogy miközben a kapcsolati és viselkedési változások a nőknek kedveznek, ezekre a férfiaknak is „tulajdonosként” kell tekinteniük, hiszen nekik is nyerniük kell ezekből.

V.F.

A Flora Hálózat weboldala: www.florainfo.be

A nők megint felvonulnak

A 2000-ben tartott világméretű felvonulás ötletét annak felvonulásnak az óriási sikere inspirálta, amelyet Nők a szegénység ellen címmel Quebecben (Kanada) 1995-ben rendeztek, és amelyen 850 nő vonult fel 10 napon át, majd az út végén 15.000 ember üdvözölte őket. Az ugyanebben az évben tartott pekingi konferencia azt bizonyította, hogy a nők mindenhol az egyenlőségért, a fejlődésért és a békéért harcolnak. A világfelvonulás ötletét a konferencián indították útjára.

A női szegénység és a nőkkel szembeni erőszak elleni akciók világméretű hálózatának a Nők Világfelvonulása mozgalomához 163 ország és térség közel 6000 női szervezete csatlakozott 2000-ben. 2003 óta a nők az egész világon csatlakoznak a Nők az Emberiességért Globális Chartához, amit 2005. március 8-án hoztak nyilvánosságra. A Charta öt alapvető értéket testesít meg: egyenlőség, szabadság, szolidaritás, igazságosság és béke.

A nők 2005-ben megint felvonulnak, ezúttal azért, hogy kifejezzék támogatásukat a Charta iránt. A felvonulás világot megkerülő váltója március 8. és október 17. között 50 országba fogja elvinni a Chartát. Sokféle országos tevékenységet is szerveznek. 2005. október 17-én minden időzónában egy órán keresztül gyülekezni fognak a nők, a „24 órás globális női szolidaritás” jegyében.

Globális weboldal: www.marchemondiale.org
Európai tevékenységek:
<http://mmf.lecarrefour.org/europe>

„A nőkereskedelem nem kevesebb mint rabszolgatartás”

A szegénység, a bevándorlás és az emberkereskedelem nyugtalanító méreteket ölt; ez tűnt ki abból az interjúból, amelyet Colette De Troy-val, az Európai Női Lobbi képviselőjével készítettünk.

EAPN: Táptalaja-e a migráció az emberkereskedelemnek?

Colette De Troy: Inkább az egyik tényezője. Az egyéni migráció önmagában csak abból az igényből fakad, hogy valaki egy jobb jövőt keres máshol. Az Európai Unió bezárta a kapuit az ilyen típusú migráció előtt, ami megindította az illegális migráció térnyerését. Az emberkereskedők által szervezett illegális szállítmányok szervezett bűnözési tevékenységnek minősülnek. Az emberkereskedelem az, amikor embereket toboroznak és becsempésznek egy országba, azzal a céllal, hogy azután kizsákmányolják őket.

Kik játszanak leginkább szerepet ebben a kereskedelemben?

Először is, olyan emberek, akik el akarják hagyni a hazájukat (Közép- és Kelet-Európát, Oroszországot és a csatlós országait, de távolabbi, harmadik világbeli országokat is), ahol a nők fizetik a legnagyobb árat a romló gazdasági és szociális körülményekért. Azután persze az emberkereskedők, akik nagy jövedelmeket zsebelnek be a nőkereskelemből, és gyakran szervezett bűnözést folytatnak. De ezenkívül – és ez rendkívül fontos – kialakult egy piac Európában: a szexpiac által támasztott kereslet különösen kielégíthetetlen. A nőket általában úgy tekintik, mint ennek végtelen mennyiségben felhasználható és eldobható „alapanyagát”.

Hogyan esnek csapdába a nők?

Szegénység, a nehéz életkörülmények, igazságtalanságok, családon belüli erőszak – minden ilyen dolog arra ösztönzi őket, hogy megpróbáljanak egy jobb életet keresni. Először a munkahely ígéretével csábítják el őket, ami teljesen színlelt. Gyakran nem erőszakkal szöktetik meg őket: a kereskedők szerelmi ígéretekkel és nagy pénzek reményével rászedik a fiatal és sebezhető lányokat. Valójában megveszik őket egy nagyon jól jövedelmező szexpiacra, amelynek semmi köze nincs a munkaerőpiachoz. Néhány ország, például Hollandia, Németország és Ausztria megpróbálta szabályozni a kereskedelmi szexmunkát, azonban ezzel csak még elfogadottabbá és láthatóbbá tette a „piacot”, és ezzel növelte a keresletet. E téren tényleges kizsákmányolással állunk szemben, amelyből csak a testkereskedők és a bűnözők profitálnak.

Azok a nők, akik áldozatul esnek az emberkereskedőknek, semmiben nem különböznek a rabszolgáktól. Az útleveleket elveszik, egyik országból a másikba cipelik őket, hogy elveszítsék minden tartásukat és tájékozódási képességüket, megfenyegetik őket, hogy rendőrkézzre juttatják őket, és mindennek a tetejébe rendszeresen erőszakot követnek el rajtuk, rendkívül durván. A rendőrség ezeket a nőket gyakran illegális bevándorlóként, nem pedig bűncselekmények áldozataiként kezeli, és ezért a végén deportálják őket.

Az Európa Tanács készen áll arra, hogy elfogadjon egy egyezménytervezetet az emberkereskedelem áldozatainak védelme érdekében. Sajnos az Európai Bizottság – amely a tárgyalásokat a legtöbb tagállam nevében folytatja – jelenleg egy nagyon felvilágosulatlan álláspontot képvisel. Ha megfelelően módosítják és elfogadják, ez az egyezmény lehetővé teheti, hogy az érintett nőket áldozatként és ne csak mint illegális bevándorlókat kezeljék.

Hogyan lehetne megállítani az emberkereskedelmet?

Az egyik lehetőség az életkörülmények javításáért dolgozni a kiinduló országokban. Egy kutató nemrég azt jósolta, hogy ha a Bulgáriából való kivándorlás a jelenlegi

szinten tovább tart, akkor az országban 2050-re csak öreg emberek fognak maradni. Azonban itt is szükség van a tettekre, hogy a keresletet csökkenteni lehessen a szexpiacra, többek között azáltal is, hogy felelősségérzetet keltsünk azokban a férfiakban, akik nőket vesznek. Az emberkereskedelem érintheti a férfiakat is, például az építőiparban, az illegális egészségtelen, kiszípolozó munkahelyeken és a mezőgazdaságban.

Ezenkívül a Genfi Egyezmény hatókörét ki kell szélesíteni; az egyezmény értelmében jelenleg csak politikai üldözés miatt lehet menekült státuszt kérni. Azokat a gyötrelmeket, amelyeket a nők elszenvednek – pl. kényszerházasságok, nemiszerv-csonkítás, házasságtörés stb. – szintén figyelembe kell venni. A törvények már változóban vannak sok országban, de még mindig nagy utat kell megtenni, amíg a nők valódi védelmet kaphatnak az ellen, hogy az emberkereskedők prédájául essenek.

Az interjút készítette: V.F.

Colette De Troy az Európai Női Lobbi nők elleni erőszakkal foglalkozó Politikai Akcióközpontjának koordinátora. Weboldal: www.womenlobby.org

Peking után tíz évvel: milyen eredmények vannak?

A „Tíz évvel Peking után: biztosítani a nemek egyenlőségét, a fejlődést és a békét” című, a nők jogaival foglalkozó nemzetközi konferenciát az Egyesült Nemzetek nők helyzetével foglalkozó bizottságának üléséhez kapcsolódva 2005. február 28. és március 11. között tartották az ENSZ-ben.

A találkozó az 1995-ben Pekingben tartott konferenciának a **számbavétele és értékelése céljából**, egy nagyon vegyes kép jegyében nyílt meg. Az eltelt tíz év sok új törvényt és jogi reformokat hozott, valamint javulást is az oktatási lehetőségek és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés tekintetében.

Azonban új kihívások is felbukkantak, gondoljunk csak a HIV/AIDS által a nők soraiban okozott pusztításra, a szegénység kitartó és egyre növekvő terhére és az emberkereskedelemre.

Egyfajta új konzervativizmus támadt fel a nemzetközi porondon, ami azzal fenyegetett, hogy visszafordítja a pekingi konferencia eredményeit. A nők szexuális és szaporodáshoz fűződő jogai kerültek a tűzvonalba. A találkozó ennek ellenére a kormányok által elfogadott nyilatkozattal zárult, amely megerősítette a 10 évvel korábban tett felajánlásokat, és kifejezte a szándékot, hogy fel kell gyorsítani a nemek egyenlőségének megvalósítását célzó erőfeszítéseket.

Weboldal:

<http://www.un.org/womenwatch/daw/Review/>

HÍREK LUXEMBURGBÓL

Az Elnökség napirendjén a lisszaboni stratégia

A luxemburgi Elnökség prioritásai között legelsőként található a lisszaboni folyamat középtávú értékelése, valamint a stabilitási és növekedési paktum és a 2007–2013 időszakra vonatkozó pénzügyi tervek.

Ha nem kielégítően tervezik meg az európai költségvetés megfelelő pénzügyi eszközeit a 2007 és 2013 közötti időszakra, akkor minden stratégiai elképzelés kudarcot fog vallani. Nevetséges, hogy némelyik ország a nemzeti adók 1%-ának Brüsszelbe való befizetése mellett kardoskodnak (ami már itt hamis, mivel a régiókba sokkal nagyobb arányban kerülnek vissza), miközben mintegy 1,24% tudná biztosítani a vállalt feladatok jelenlegi szintjének megőrzését.

Fenntartható fejlődés

A fenntartható fejlődés egy másik európai stratégia, és nem a lisszaboni stratégiának egy harmadik pillére, aminek az Elnökség ezt feltüntetni szeretné. A fenntartható fejlődés minden európai politikának az iránymutató alapelve, és ezért a lisszaboni stratégiának is kapcsolódnia kell hozzá, ami már azt jelenti, hogy egy olyan lisszaboni stratégia, ami csak a versenyképességre, a növekedésre és a

munkahelyekre összpontosít, anélkül, hogy figyelembe venné a szociális és a környezetvédelmi kérdéseket, nem lesz összeegyeztethető a fenntartható fejlődés stratégiájával.

Ahhoz, hogy az európai politikákban nagyobb következetesség valósuljon meg, nemcsak a fenntartható fejlődés stratégiájának kell szorosan kapcsolódnia a lisszaboni elképzelésekhez, hanem a foglalkoztatási, a befogadási stratégiáknak, valamint a szociális napirendnek is. Miért ne ötvözhetnének mindezt egyetlen erős és következetes politikai programban? Természetesen a szociális kérdések iránti erős elkötelezettséggel!

A lisszaboni stratégiára vonatkozóan először is el kell ismerni, hogy a luxemburgi kormány ugyanúgy kudarcot vallott a portugál

fővárosban 2000-ben kitűzött célok megvalósításában, mint a többiek. Azonban abból a szempontból elégedettek vagyunk, hogy másokkal ellentétben a luxemburgi hatóságok kezdettől fogva egyértelművé tették, hogy „a lisszaboni stratégia középpontjában a szociális dimenzió áll”.

Egyenes út vezet Jeannot Krecké gazdasági miniszternek az első lisszaboni megbeszélésen, 2004. október 12-én tett nyilatkozatától („A lisszaboni stratégiában minden szó fontos, hiszen nemcsak a versenyképességről és a növekedésről szól”) az utolsóig, amelyet François Biltgen foglalkoztatási miniszter tett, aki úgy érvelt, hogy még ha igaz is, hogy nem lesz szociális kohézió és fenntartható fejlődés versenyképesség, növekedés és munkahelyek teremtése nélkül, az is egyértelmű, hogy ezek csak a szükséges feltételek, amelyek önmagukban nem elégségesek a jobb szociális kohézió és a fenntartható fejlődés megvalósításához.

A „pilléreket” nem lehet szétválasztani!

Tehát reménykedjünk, hogy egyre több kormány fogja elfogadni az Elnökség meggyőző érveit. Mi még azt is hozzátehetjük a François Biltgen által kifejtett véleményhez: nemcsak a versenyképesség, a növekedés és a több munkahely nem elégséges, hogy elvezessen a jobb szociális kohézióhoz, hanem fordítva is igaz: csak a szociális kohézió vezethet el a gazdasági

fellendüléshez! Mert szociális kohézió nélkül nem lesz növekedés! Ebben az értelemben szintén helytelen a lisszaboni stratégia három egyenlő pilléréről beszélni. Ez a három összetevő, a gazdasági fellendülés (versenyképesség, növekedés és munkahelyek), a szociális kohézió és a környezetvédelem szempontjai, egymással kölcsönhatásban állnak, és nem lehet őket szétválasztani!

Hozzon bármilyen eredményeket a tavaszi Európai Tanács ülése, a konkrét munkát a tagállamoknak kell elvégezniük. És e téren a munkánk előtérbe fog kerülni: minden európai országban az EAPN országos hálózatai szigorúan ellenőrizni fogják, hogy a nemzeti kormányok mennyit valósítottak meg a gyakorlatban!

Robert Urbé

az EAPN-Lëtzebuerg elnökségi tagja

Pillanatkép az EAPN-Lëtzebuergről

Az „EAPN-Lëtzebuerg”, a Luxemburgi Szegénységellenes Hálózat egy 1990-ben létrehozott non-profit szervezet. Jelenleg tizenhárom tagszervezete van: Aarbechtshëllef, ATD Quart Monde, Association Nationale des Assistantes d'Hygiène Szociálise, Assistantes Szociálises et Infirmières Graduées du Luxembourg, Co-labour, Confédération Caritas Luxembourg, Croix-Rouge Luxembourgeoise, Femmes en détresse, Fondation Jugend an Drogenhëllef, Foyers et Services de l'Entraide, Initiativ Rëm Schaffen, Inter-Actions, Ligue médico-szociálise és a Paerd's Atelier.

Az ország kicsinyke méretei miatt a luxemburgi kormányhivatalok, központi szervek és a civil szervezetek egy speciális szférában jellemzően közvetlen kapcsolatban állnak egymással. Az EAPN-Lëtzebuerg munkájában törekszik a különféle szervezetek közötti párbeszéd lehetőségeit feltárni, és a kapcsolatok jók. Az EAPN 2005. áprilisi konferenciája, „Az EU szociális befogadási stratégiájának megerősítése” és a szegénységben élők 4. találkozója ezen az alapon szerveződött. Számos javaslat az EAPN-Lëtzebuerg részéről utat talált Luxemburg szociális befogadásról szóló

országos cselekvési terveiben. Az új weboldaluk, a www.eapn.lu, március közepe óta látogatható.

Az EAPN-Lëtzebuerg teljesen önkéntes alapon működik; nincsenek fizetett alkalmazottai. A jelenleg rendelkezésre álló összes forrást a luxemburgi elnökség ideje alatt rendezett fent említett események szervezésére fordítják.

Marco Hoffmann
az EAPN-Lëtzebuerg elnöke

Vége a régi szép időknek!

A Luxemburgi Nagyhercegség történelmi fordulóponthoz érkezett. Az erős gazdasági növekedés és az európai átlag alatti szegénység ellenére növekszik a munkanélküliség, és a szociális védelem terén feszültségek érződnek.

Luxemburnak az 1970-es évek óta sikerült átalakulnia egy korszerű jóléti állammá, és még az acélipar válságát is sikeresen átvészelte, de a munkanélküliség kitartóan növekszik (2005 januárjában 4,7%), és a rengeteg munkahelyteremtő intézkedés (2005: 3460) és a nők munkavállalási arányának növekedése ellenére (jelenleg 52%, ami még mindig alacsonyabb a 25 tagú EU-átlagnál) is jóval a recesszió éveiben (1970-es és 80-as évek) mért arány fölött van. A 4,2%-os gazdasági növekedés meggyőző, de a régi szép időknek már vége van. A szolgáltatóipar növekszik, de nem tud munkalehetőséget nyújtani azoknak, akik alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek, ráadásul sokan veszítik el az állásukat a szigorú munkakövetelmények növekvő nyomása miatt.

Befektetni az oktatásba mindenkiért

Az EAPN-Lëtzebuerg szerint a hiba ott van, hogy a hátrányos helyzetű csoportok lehetőségei korlátozottak az alapképzéshez és a továbbtanuláshoz való hozzáférés terén, ráadásul általában szinte teljesen ki vannak zárva a szolgáltató ágazatból. Még a kutatásra fordított források növelése és a tudásalapú társadalom eljövetele – manapság naponta hallunk róla – sem hoz közvetlen hasznot azoknak, akik szegénységben élnek. Radikális változásokra van szükség az igencsak változatos oktatási rendszerben, és elengedhetetlenül fontos különösen a külföldi

Veszélybe került a fizetések törvényben előírt indexálása és a garantált minimálbér

polgártársainknak a luxemburgi oktatási és szakképzési rendszerbe való jobb integrálása. Az iskolai lemorzsolódás aránya túl magas (mintegy 20%), amit csökkenteni kell.

Ráadásul a Bolkenstein irányelv származási ország alapelve lehetővé fogja tenni, hogy a szociális jóléti intézmények minden EU-tagállamban értékesítsék szolgáltatásaikat anélkül, hogy meg kellene felelniük a nemzeti szinten kialakult szabványoknak. Ezt az EU-irányelvet valószínűleg felülvizsgálják 2005 júniusában, azonban azt kockáztatjuk, hogy a szociális ágazat minimális színvonala veszélybe kerül, és a nemzeti jogszabályok perifériára szorulnak (többek között Luxemburgban az ASFT törvény).

Az alacsony fizetésből élők szorult helyzete

Statisztikai értelemben igaz ugyan, hogy a szegénység kockázata 2003-ban 10,2% alá csökkent Luxemburgban, viszont az emberek egyre növekvő számban kénytelenek munkanélküli segélyből vagy más társadalombiztosítási ellátásból megélni, és – az egyre növekvő, minden eddiginél jobb készségek iránti igények miatt – egyre nehezebb követelményekkel néznek szembe, ha vissza akarnak jutni a munkaerőpiacra.

A bérek törvényben előírt indexálása (1944 óta; 1973-ban megújították) és a garantált minimálbér (RMG) veszélybe került. Egy nemrég készült tanulmány (T. Pamukçu, Luxemburg, 2004) úgy érvel, hogy a foglalkoztatás növekedésének összekapcsolása a minimálbérrel negatív hatást fejt ki Luxemburgban, és hogy a béreknek ezt az inflációhoz való igazítását meg kellene szüntetni. Az EAPN-Lëtzebuerg pedig azt mondja, hogy ez az alacsony fizetésű embereket (a munkavállalók 20%-a) „állásban lévő szegényekké” tenné, és a gazdasági jövedelemkülönbségek (a garantált minimálbér és a legalacsonyabb fizetések közötti különbség) meredeken növelni fogja a szegénységben élőkre és a munkanélküliséget elszenvedőkre nehezedő nyomást.

Semmi értelme várni 2010-ig, majd azután panaszkodni, hogy a dolgok csak még rosszabbra fordultak; ehelyett nem szabad elfelejtenünk az alapeszmét, amelyet az Európai Parlament az „Alapvető emberi és

szabadságjogok nyilatkozata” formájában terjesztett elő 1989. április 12-én, amely akkor még tartalmazta az alapvető szociális jogokat is. Az EU alkotmányában az alapvető jogok kartájában a legtöbb cikk azokra vonatkozik, akiknek van munkája. A szociális Európának

ugyanazokat a jogokat kell garantálnia mindenki számára, legyen az akár gazdag, akár szegény.

Klaus Schneider

„Development officer” (*hálózatfejlesztési felelős*) – EAPN-Lëtzebuerg

A *Network News* célja, hogy az egyes témákról vitákat kezdeményezzen. Az itt kifejtett nézetek nem szükségképpen azonosak az EAPN nézeteivel. Ha szeretné elmondani véleményét az ebben a számban közöltekkel kapcsolatban, kérjük, küldjön e-mailt: team@eapn.skynet.be

Főszerkesztő: Fintan Farrell

A kiadásért felel: Vincent Forest

EAPN, rue du Congrès, 37-41 (Box 2) – B-1000 Brussels

Tel. +32 2 230 44 55 – Fax: +32 2 230 97 33 – Email: team@eapn.skynet.be – Website: www.eapn.org

Az Európai Bizottság támogatásával